

בס"ד. משיחת ש"פ נח, ב' דר"ח מרחשון ה'תנש"א.

תרגום מאידית

17 (אף לדעת רש"י - פשוטו של מקרא) למצוה
18 נאמר¹⁰ (נוסף על לברכה)¹¹.
19 ואעפ"כ הציווי חוזר ונשנה בפ' נח ("כאן
20 לציווי"¹²), "ואתם פרו ורבו גו"¹³, הגם שציווי זה
21 כבר נאמר בפ' בראשית¹⁴.

(10) וכן הוא דעת החינוך שמצוה ראשונה היא "פרו ורבו גו"
שנאמר בפ' בראשית. אבל בסהמ"צ להרמב"ם מ"ע ר"כ, מביא
הכתוב "ואתם פרו ורבו" דפ' נח. ולהעיר שברמב"ם הל' אישות
רפ"ט מביא סתם "מצות עשה של תורה שנאמר פרו ורבו".
(11) כמבואר בנחלת יעקב ושל"ה שם בדחיית פירוש הרא"ם
כאן, שהכתוב בפ' בראשית "ויברך אותם אלקים ויאמר להם
אלקים פרו ורבו גו"¹⁵ לברכה נאמרה (ולא למצוה), "כברייאת דבר
קפרא (כתובות ה, א) דקתני הואיל ונאמרה בו ברכה לאדם,
ומשמע שהיא סוברת דקרא ויאמר להם אלקים פרו ורבו הוא פי'
של ויברך אותם אלקים". וכן הוא במהרש"א סנהדרין שבהערה
2 (שהכתוב בבראשית לברכה נאמר), אבל דוחה שם דעת הרא"ם
שהמשנה דיבמות פליגא על ברייתא דבר קפרא ועל הסוגיא
בסנהדרין שם, ומבאר שלכו"ע (גם להמשנה ביבמות שם) ס"ל
דמצות פו"ר למדים מקרא דנח "ואתם פרו ורבו". ועצ"ע.

(12) פרש"י כאן.

(13) וגם לפירוש השני בפרש"י - "ולפי מדרשו להקיש
מי שאינו עוסק בפרי' ורבי' לשופך דמים" - ה"ז ביאור
בהכפל כאן בפ' נח. ואף שיש לבאר עפ"ז הטעם שנכפל
הציווי בפ' נח לאחר שנאמר בפ' בראשית (כדי ללמוד היקש
זה) - עדיין צריך ביאור למה הוצרך לציווי שני על עצם
המצוה ד"פרו ורבו", נוסף על הקושיא שבהערה הבאה.
ולהעיר שבנחלת יעקב שם מבאר בדברי רש"י אלו, שזהו
"להיקש בלבד ואין מוכרח לומר ולדחוק שצוה פעמיים".
ולהעיר שלפי פירוש השל"ה שם בדברי רש"י (אליבא דר'
יהודה דלא דריש סמוכים אלא היכא דמוכח או דמופנה*) (יבמות
ד, א), (פסוק וראשון) (בפ' נח) "ויברך אלקים גו" ויאמר להם פרו
ורבו גו"¹⁶ הוא לברכה ולמצוה (ואז "ואתם פרו ורבו" מופנה ואתי
להיקש). וולהעיר שעפ"ז נמצא שהציווי נאמר בפועל שלוש
פעמים: בפ' בראשית וב' פעמים בפ' נח!].

(14) ברא"ם שם מתרץ, שזהו כוונת רש"י "באומרו אחר זה
(פסוק ט) "ואני הנני" - מסכים אני עמך, שנח הי' דואג לעסוק
בפו"ר עד שהבטיחו הקב"ה שלא לשחת העולם עוד" (וראה באר
השדה נח שם). אבל נוסף לקושיית מהרש"א (סנהדרין שם) "דדי
הי' לו בהבטחה ע"ז ולמה הוצרך לצוות לו פעם שנית גם בלשון
כפול" - הרי בכללות הענין משמע, שהציווי השני לנח הוא ציווי
כללי (שממנו למדים מצוה זו על כל הדורות), ולא רק להבטיח
לנח שלא ידאג, כדלקמן בפנים. ועפ"ז מובן גם בנוגע התירוץ
בנחלת יעקב ובגו"א שם (וראה גם אוה"ח שם ט, ז): "דהואיל
ובכניסתם לתיבה אסר להם תשמיש (פרש"י פרשתנו ו, יח. ז, ז)

1 א. בנוגע להציווי בפרשתנו לנח ובניו¹⁷ "ואתם
2 פרו ורבו שרצו בארץ ורבו בה"² - ידועה
3 השאלה³: למה הקב"ה הי' צריך לצוות שוב לאחר
4 שכבר ציווה בפ' בראשית (לכללות מין האדם)
5 "פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה"⁵.
6 ואין לתרץ שהאמירה בפ' בראשית היא ברכה
7 ואינה ציווי⁶, וההוספה בפ' נח הינה ציווי על
8 מצוה זו - שכן (כמבואר במפרשים⁷): מהפסוק
9 (בפ' בראשית) "פרו ורבו גו" וכבשוה" למדים
10 במשנה ובגמרא⁸ מי מחוייב במצוה זו [לדעת רבנן
11 - "האיש מצוה על פרי' ורבי' אבל לא האשה",
12 כמ"ש "וכבשוה", "איש דרכו לכבוש ואין אשה
13 דרכה לכבוש"⁹, ולדעת רבי יוחנן בן ברוקה - "על
14 שניהם הוא אומר ויברך אותם אלקים ויאמר להם
15 אלקים פרו ורבו"], ורש"י מביא זאת (דעת רבנן)
16 בפירושו עה"פ, שמזה מובן, שהפסוק בבראשית

(1) פרשתנו ט, ז.

(2) ופסוק זה נאמר למצוה - כדמשמע מסנהדרין (נט, ריש
ע"ב) "והרי פרי' ורבי' שנאמר לבני נח דכתיב ואתם פרו ורבו
גו" (ראה מהרש"א שם. רא"ם לפרש"י כאן. של"ה חלק תושב"כ
ריש פרשתנו. ועוד).

(3) ראה מקומות שבהערה הקודמת. נחלת יעקב וגו"א כאן.

(4) א, כז.

(5) ואין קשיא ממה שנאמר כבר לעיל בפ' נח (ט, א) "ויברך
אלקים את נח ואת בניו ויאמר להם פרו ורבו ומלאו את הארץ"
- כפרש"י כאן "הראשונה לברכה וכאן לציווי", שהכוונה
ב"הראשונה" י"ל שהיא לא למש"נ בפ' בראשית (כי שם נאמר
למצוה, כדמוכח מפרש"י שם שלמדים מ"וכבשוה" ש"האיש
שדרכו לכבוש מצוה בפרי' ורבי' ולא האשה"), אלא הראשונה
לנח - כמבואר בנחלת יעקב לפרש"י כאן. של"ה שם.

(6) ראה רמב"ן בראשית שם. פרשתנו ט, ז. רא"ם שם.

(7) נחלת יעקב ושל"ה שם.

(8) יבמות ספ"ו - סה, ב.

(9) וגם לדעת ר' יוסף (יבמות שם) שטעמא דרבנן הוא
מדכתיב (וישלח לה, יא) "אני א"ל שדיי פרה ורבה ולא קאמר
פרו ורבו" - מבואר בנחלת יעקב שם, "שפליגי על הלימוד של
וכבשוה וס"ל דגילוי מילתא ילפינן מיעקב ומ"מ מודה דעיקר
המצוה לאדם נאמרה, וכן משמע מהתוספות (יבמות שם) שכתבו
אע"ג דלאדם קאמר פרו ורבו והוא ברכה בעלמא ולא למצוה,
ומדלא פירשו התוס' היכן נצטווה ש"מ דה"ק ההוא לשון רבים
דנאמר גבי אדם לברכה בעלמא דכתיב ויברך ולא למצוה אל
האיש בלחוד" (לדעת רבנן, משא"כ לדעת ריב"ב ברכה ומצוה
אומר על שניהם). אבל ראה באר השדה לפרש"י בראשית שם.
ועצ"ע.

(* משא"כ לדעת רבי אליעזר (הדורש היקש זה שמי שאינו עוסק
בפו"ר הריהו כשפ"ד (יבמות טג, ב) דדרשין סמוכין אנ"ג דליכא לא
מוכח ולא מופנה (יבמות ד, א) הנאמר לראשונה בפ' נח ("ויברך גו"
ויאמר להם פרו ורבו גו") הוא כולה לברכה (ולא למצוה).